ARVEN

Nr 36
3/1992
12. årgang
ISSN 0800-2347

MELDINGSBLAD FOR SANNIDAL HISTORIELAG

Tida ble skrudd 150 år tilbake

Bygdefolk sørget for en svært minnerik Bygdetundag for elevene ved Sannidal ungdomsskole.

For tredje gang arrangerte Sannidal ungdomsskole i samarbeid med Historielaget og Bondekvinnelaget Bygdetundag for elevene i 7. og 8. klassene tirsdag før sommerferien. Og det ble om mulig en enda større suksess enn de to første gangene!

Rundt femti bygdefolk var aktører på ti forskjellige steder på Bygdetunet. Det ble vist hvordan folk laget vidjespenninger og sopelimer før i tida. Videre fikk elevene se redskapene til og utførelsen av diverse trearbeider samt smiing av kniver. De fikk prøve gammeldags klesvask og rulling av tøy og se spinning, karding og veving. En post var viet barking av tømmer, vedkløyving og kjøring av tømmerstokker med hest.

Dessuten fikk elevene være med på

Fra avslutningen av Bygdetundagen. Aktørene er kalt fram på scenen for å bli hyllet for sin innsats.
(Foto: Vestmar)

Hilda og Torkell Tande fant seg godt til rette på Bygdetunet denne dagen. (Foto: Varden)

flatbrødbaking og være vitne til gjennomføringen av en helt autentisk misjonsforening. Forskjellige tekstilarbeider ble også vist. På en post stod to av Historielagets medlemmer og gjennomførte «fleip eller fakta» med gamle ting.

De aller fleste elevene hadde lagt mye arbeid i å finne klesdrakter fra «gamle dager», og dette gjorde dagen ekstra artig for alle som var til stede. Noen hadde også tatt med hest og kjerre, og dette var med på å lage en veldig fin ramme rundt dagen, som også denne gangen var velsignet med prima vær. 90-årige

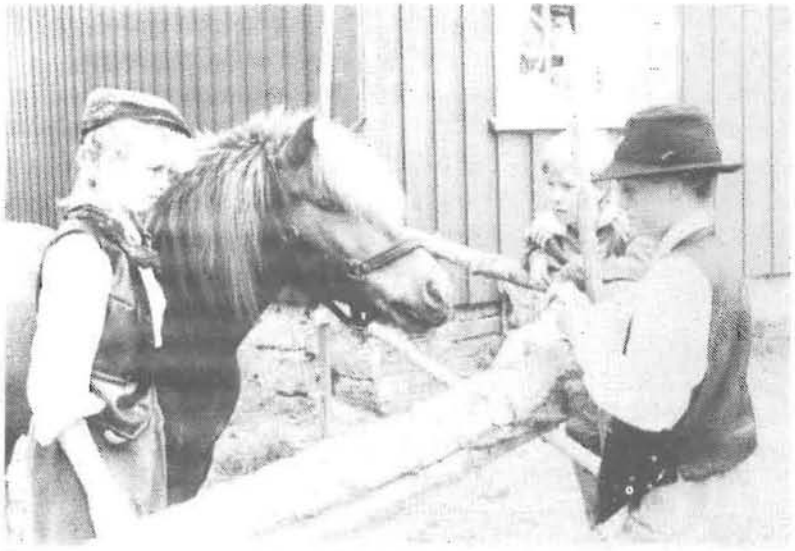

Hesten var et nytt innslag på Bygdetundagen denne gangen. (Foto: Vestmar)

Per Thomas Svenum viser hvordan man smidde kniver. (Foto: Vestmar)

Ingeborg Skarvang i gang med mangletre og rulle. (Foto: Vestmar)

Torkell A. Tande, «Bygdetunets far», startet dagen med en liten historisk gjennomgang for alle elevene.

Graut, vafler, kaffe og saft ble servert i matpausa midt på dagen. Mange måtte gjøre en kjempejobb for å få til dette! Dagen ble avsluttet med en presentasjon av klassene, lærerne og aktørene på scenen. De siste fikk spontan applaus som takk for svært dyktig «undervisning» hele dagen. Og med misjonsforeningen i spissen kvitterte disse med å synge «Sannidalssangen» for elevene til avslutning! Her viser vi flere bilder fra Bygdetundagen.

Her demonstrerer Alfred Snøås hvordan folk laget vidjespenninger før i tida. (Foto: Vestmar)

En hilsen
FRA TIDLIGERE SLEKTER

Historie var mitt desidert kjedeligste fag på skolen. Historieboka var alltid den siste jeg åpnet om kvelden, og den jeg våknet med over hodet om morgenen.....

Hadde noen den gang fortalt meg at jeg senere skulle drive med slektsgranskning som hobby så ville jeg sikkert fått meg en god latter.Kanskje var det interessen for data, og det at jeg ville forsøke å hjelpe mor og far som drev med slektsgranskning på «gamlemåten», som gjorde utslaget.

Mange slektsgranskere samler sine opplysninger og arkiverer disse i «løsbladsystemer» og skoesker o.l. Når de blir «ferdige» med å samle opplysninger skal de lage sine systemer. Jeg kjenner mange som aldri «kom i mål».....

Skaffer man seg en rimelig datamaskin og et brukbart program for slik «forskning» vil sjansene for å få et godt resultat bli mye større !

Interessen for å benytte data i slektsgranskning er så stor at det nå finnes en egen forening for dette som heter DIS-Norge. DIS står for Data I Slektsforskning. Foreningen har i dag over 400 medlemmer fra hele landet. Formålet til foreningen er å stimulere bruken av datamaskiner i slektsforskning.

Det å drive med slektsgranskning er detektivarbeid. Man finner «biter» av opplysninger i kirke-bøker,folketellinger,skifter osv. I tillegg finner man kanskje en gammel familiebibel, noen fotografier, eller får noen viktige opplysninger muntlig fra et gammelt familiemedlem.

Alle opplysningene settes så sammen, og på denne måten blir man istand til å lage en liten omtale om den personen man holder på med. Vi får kjennskap til hvor vedkommende bodde, hvor stor familien var, hva de levde av osv. Man kan på en fascinerende måte få et bilde av hvordan de levde.

Vi som lever her i Sannidal dag har så lett for å ta det for gitt, det vi ser omkring oss.

Vi drikker vann fra brønner vi ikke gravde.
Vi bor i hus vi ikke bygget.
Vi spiser mat dyrket på jorder vi ikke ryddet og brøt opp.
Vi lever i en frihet vi ikke kjempet for å skaffe oss.

Tenker vi noen gang på hvorledes generasjoner av mennesker før oss har slitt og strevet med enkle redskaper og «fått» oss dit vi er dag ?

Mange av oss som driver med slektsgranskning samler data som vi ønsker at våre barn og kommende slekter skal ha glede av.

På turer i skog og mark forteller jeg ofte ungene om steder og gårder hvor deres forfedre har bodd og levd.

Slik ser inskripsjonen fra 1894 ut.

Noen steder har husene rast sammen eller brent ned, men ofte finner vi gjenstander, en gammel plog eller gammel para-finlampe eller lignende som på sin måte forteller at her har det bodd folk.

Et slikt sted er Høymyrgrenda hvor vår slekt har bodd i flere generasjoner. Et annet sted er plassen Tangane under Gjerde.

Det var på hjemvei fra en tur til Høymyra jeg sa til ungene at jeg syntes det var synd at det ikke fantes noe nedskrevet etter disse menneskene som hadde bodd

på Høymyra. Tenk om det bare hadde vært et navnetrekk i en stein eller noe slikt.....

Noen uker senere hadde jeg bilen inne til reparasjon hos Asbjørn Bosvik. Da jeg kom for å hente bilen fortalte han meg en historie jeg knapt kommer til å glemme.

For noen år tilbake hadde Asbjørn vært på jakt i området ved Løken og hadde satt seg ned på en stein ved stien for å hvile. Han tente seg en røyk og idet han stakk fyrstikken ned i mosen for å slukke den oppdaget han at det var hugget inn noen bokstaver i fjellet der han satt. A H S H stod det, og under var årstallet 1894 hugget inn. Dette fortalte han til jaktlaget etter at de igjen var samlet, og Halvor Holt fortalte at det var hans far Anton HalvorSen Høymyr som hadde hugget inn disse bokstavene i fjellet. Halvor fortalte at faren hadde vært i Kil og hentet en sekk mel og satt seg ned på toppen av heia ved Løken for å hvile. Mens han satt der hugget han inn initialene sine i fjellet. Det gikk ikke mange dagene før jeg tok meg en tur for å se på denne steinen på heia.

Det var som om drømmen gikk i oppfyllelse... Her satt jeg på steinen hvor oldefar 27 år gammel hadde hugget inn navnet sitt. Så var det altså allikevel en som hadde gjort som jeg ønsket meg.

Hva tenkte han da han gjorde dette ?

Var det ment som en liten hilsen til kommende slekter?

Jeg vil tro at en god del av de som har tatt turen over Løken har oppdaget disse bokstavene som er hugget inn i fjellet nær det høyeste punktet langs stien. Mange er det sikkert som har undret seg på hvem det var som hugget inn dette i fjellet.

Som bildet viser var jeg så heldig å få oppleve Anton Halvorsen Høymyr. (Eller Holt som han skrev seg for senere, etter at han flyttet ned til bygda.)

Anton Halvorsen Høymyr var født 23 februar 1867. Anton var sønn av Halvor Jørgensen Sandåker og moren var Kirsti Olsdatter fra Blankenberg. Anton ble gift med Anne Helene Ellingsdatter (Høymyra). Hun var født i 1874 og døde i 1937. Anne Helene var datter av Elling Olsen og moren var Åse Halvorsdatter fra Høymyra.

Den første tida etter at Anton og Anne Helene giftet seg bodde de i huset ovenfor Olaug Nerdal i Vestre Kilskleiv. Her bodde de i 1893 da sønnen Halvor ble født. Etter sigende deltok Anton dengang i arbeidet med istrafikken i distriktet. Av yrke var han smed, og i senere år også oppsynsmann i veivesenet. En tid etter 1893 flyttet han til Åsen under Humlestad. Han bodde der til 1897 da han flyttet opp til Høymyra. Der bygget han sitt hus på myra nordøst for de andre husene på Høymyra. Der bodde han i 3 år. Denne myra kalles i dag for Antonsmyr og dette navnet har den fått etter ham. Det var sikkert karrige forhold, og da kua døde flyttet familien ned til Holtsberg ved Holt som han kjøpte i 1900. Huset han bygget på Høymyra ble flyttet ned til Kil og er det lille bryggerhuset mellom Fjellstad og Høyesen nede i kleiva. Tømmerkoia som er på Antonsmyr nå, står på de gamle holdesteinene til Antons hus. Koia er bygget i 1943 av Trygve Søndbø, Halvor Holt og Anton Aabøe.

Jeg var ikke gamle krabaten da han døde i 1955, 88 år gammel, men jeg er allikevel glad for at dette bildet ble tatt noen år tidligere.

Gunnar Aabøe.

Gartnerkurs på Tåtøy i 1904.

Dette hadde vi et bilde av i «Arven» nr. 35 på s. 15. Der har vi fått oppgitt ett navn til. I bakerste rekke til høyre står Maren Aardalen, f. Lien.

SEEKING A NEW HOME (4)

Farvel til gamle Norge, velkommen til Amerika

I 1846 utvandret Tellef Olson (f. 1781) og hans kone Helje Christiansdatter Olson (f. 1777) til Amerika fra østre Hullerøya i Sannidal. Et av deres tippoldebarn, Cherle Stephenson, besøkte sammen med sin datter, Karen Marie, Sannidal sommeren 1990. De var da noen dager gjester hos familien Ek. Da det viste seg at Cherle Stephensons mor, irsk-engelske Mary Dunlava (1893-1989), hadde skrevet en bok om utvandringen fra Sannidal i 1846, ble Historielaget og "Arven" koplet inn. Vi har velvilligst fått tilsendt et eksemplar av boka, som bærer tittelen "Seeking A New Home". ("På leiting etter nytt hjemsted"), og vi har fått lov til å gjengi det vi vil av den. Forfatteren, Mary Dunlava, var gift med Clarence T. Tellefsen (1887-1930), oldebarn av Tellef Olsen. Siden boka er skrevet på engelsk, har vi måttet oversette den, og språket bærer noen steder preg av dette. Mellomtitlene er satt til av "Arven"s redaksjon. Delene 1, 2, og 3 stod i nr. 32, 33 og 34.

Overfarten.

Da de seilte av gårde fra hjemlandet, skinte bjerkene i grønt, og fra buskene hørtes vakkert fuglekvitter. Skipet gled ut fra havna og var snart ute i åpen sjø. Alle seil ble satt, men de ble hengende slappe og «døde» mens de ventet på vinden som skulle frakte dem av sted.

Ute i Nordsjøen møtte de uvær for første gang. Vinden snudde til nordvest, og rundt skuta steg bratte, hvit-toppede bølger opp. Disse brøt etter hvert innover dekk. Men jevnere vind trengtes for å få dem over havet. Førstestyrmannen skrev i loggboka: «sørøstlig, lett bris, overskya, regn og tåke.» En bølge steg, brøt mot skipet og falt så tilbake i sjøen. Neste bølge kastet seg over dekket. Men bare vind fra akter kunne gi skipet god fart. Da de seilte inn i den Engelske Kanal, så de fjellknauser og kritthvite klipper som skinte i sola og et skip som førte norsk flagg. Det skulle tilbake til hjemlandet de hadde dratt ifra.

Det var tre kategorier mennesker om bord på båten: familier, enkeltmenn og -kvinner. Skipet var overfylt av sekker, skrepper, matkurver og sengeklær. Det var nesten ikke et sted å tråkke. Noen klatret ut gjennom luka til det øverste dekket hvor de kunne se forenden av båten. Hver av passasjerene fikk utdelt 1,5 - 2 liter vann om dagen. Dette skulle brukes både til å drikke, til matlaging og til vask. De blandet eddik i drikkevannet idet de håpet at dette skulle gjøre det trygt å drikke. Passasjerene var henvist til trange og små oppholdssteder, og de ble melankolske. De fikk tid til å tenke over hva de hadde gjort og stille spørsmålstegn ved den beslutningen de hadde tatt, men de hadde ikke hatt mye valg. Tjostolf oppmuntret dem og lovte dem lykke og sikkerhet i den nye verden. Om bord var det lavt under taket. «Innesperringen», stormene, lidelsene, sykdommene og vanskelighetene knekket etterhvert emigrantenes humør. Livet på sjøen hadde «spist» på kroppene og sjelene deres, og skjørbuk og sjøsjuke hadde nedsatt deres motstandsevne.Men omsider kom den dagen da passasjerene samlet seg på dekk; de kunne se Amerika i det fjerne. De oppdaget hus, kirker, gater, veier og havner. De fikk også øye på trær i bakgrunnen og grønne åser, og de øynet folk, noen med hester og kjerrer.

Dette utsynet satte liv i dem igjen. Land nærmet seg, og de visste de var trygt framme og snart ville kunne spasere på grønne gressbakker og kjenne lukta av vekster som grodde. De fikk ny energi og følte seg oppkvikket og ved godt mot. Likegyldigheten de hadde følt, forlot dem. Den ble tatt vekk fra deres tanker akkurat som yr og tåke hadde forlatt dem samme morgen. De syke ble friskere, de redde ble modigere, og de utslitte fikk ny styrke. De hadde sett det grønne landskapet, og de kjente at livet vendte tilbake i dem. Barna var bleike og tynne, men de ville snart bli bedre når de kunne få fersk mat og kunne løpe omkring på landjorda. Klærne deres var lurvete, men tida ville komme til å etterkomme deres behov. Passasjerene samlet sine eiendeler: kister, bylter, kurver og esker, og stablet dem på dekket, klare til å gå i land. Etter tre måneder fortøyde mannskapet the Viking ved moloen i East River Landing, 4. september 1846. Familien husket at denne dagen var Gunnils geburtsdag; når ville de se henne igjen? Beina og armene deres var blitt tynne, og de var ustøe på føttene. De gikk ned landgangen til en flekk med grønt gress. De hadde bodd i mørket under dekk, og de var både bleike og svake.

Tjostolf tok familien med til det stedet ved Hudson River hvor dampbåten, Isaac Newton, lå. Klokka åtte om kvelden gikk de om bord i dette skipet som skulle frakte dem opp Hudson-elva til Albany.

Glimt fra Sannidal Bygdetun (20)

Bord og stoler i Heglandshuset

Denne gangen har vi valgt å vise en del av stua i første etasje i Heglandshuset. De to stolene til høyre er Kil-stoler, tilvirket i Kil i første halvpart av forrige århundre i empire stil. "Kjennetegnet" på disse er romben med innlagte halvsirkler nederst på ryggpartiet. (Se forøvrig "Arven" nr. 17, 22, 24, 25 og 35). Stolen til venstre og bordet er imidlertid eldre. Stolen har årstallet "1765" skåret inn bak, men den kan godt være eldre. Den viser nærmest trekk av rennessanse stil, som dominerte i Norge i hundreåret fra rundt 1550 til 1650. Stilen preges av orden, likevekt og nøkternhet. Forbildene hadde man i antikkens byggverk. Denne stolen har rette, 4-sidige bein som er forbundet med i alt 8 sprosser. Ryggen er hel med en rektangulær fylling. Alle sammenføyninger er gjort med trenagler. Materialet i stolen er furu, og den er nok laget på landsbygda. I seinere tid har stolen blitt malt med brunt. Jens Skarvang gav den til Bygdetunet for en del år siden. Bordet på bildet ble gitt av Finn Lindheim, og også det er i furu. beina på det er felt ned i en rektangulær ramme, og de har balusterform, dvs. at de har fått dreide søyler og har en slags pæreform. Bordet har en bred sarg, men på den ene langsida, som vi ikke kan se på bildet, er den skåret vekk for å gi plass til knærne til de som sitter ved det. Bordplata har avskårne hjørner med knekk. Det er brukt trenagler i bordet også, men i fotramma er det satt inn jernnagler. Alle de fine profilene tyder på at bordet er laget i første halvpart av 1700-årene. De to messing lysestakene oppå bordet ble i sin tid gitt til Bygdetunet av Kristian Blankenberg. De står begge på en kvadratisk fot som har innhakk i hjørnene, og de er utstyrt med en gjennomgående jernpinne til å skyve opp lyset med. Lysestakene ble antagelig laget i Norge ca. 1750, i såkalt regence stil, en slags seinbarokk. Hvis noen vil se mer av stua, anbefaler vi på det varmeste en tur til Bygdetunet. ***R. G.***

Turen kostet 8 dollar for voksne og 4 dollar for barn fra 3 til 12 år. Barn under 3 år behøvde de ikke betale for. Hver passasjer fikk bare ta med seg en begrenset mengde bagasje.

Det skulle bli en lett reise på en stille, rolig og beskyttet elv som det var mange sund, viker og øyer i. Elvebredden var bratt, og det var tåke. Akterhjulet gravde seg dypt ned i elva og laget masse hvitt skum.

Det var for mange passasjerer til at det ble noe særlig søvn, og noen måtte ligge på gulvet i gangene. En time etter daggry ankret Isaac Newton opp ved kaia i Albany.

Forts. i neste nummer.

JØRGEN JØRGENSEN BLANKENBERG
- *en meget allsidig sannidøl* (2)

I nr. 34 begynte vi å offentliggjøre Jørgen Blankenbergs erindringer, og her kommer fortsettelsen. De ble i fjor høst gitt til Berg - Kragerø Museum til en innbrudds- og brannsikker oppbevaring. Dette er svært verdifulle kulturhistoriske minner, som vi i «Arven»s redaksjon er glad for å kunne bringe videre. Vi har valgt å beholde rettskrivingen i originalen, bare med enkelte små forandringer.

Da vi som sagt ingen Skole havde, fandt min Fader for godt at sende mig ned til Byen for at lære at spille Violin samt for at lære at skrive og regne. Jeg var da 11 Aar (1823). Dette synes meg var en Skjersild, det vil sige for det første, jeg blev bagbunden og stod med en Bog under Armen for at lære at føre Buen rigtig. Nodeme skulle læres, og Fingerslaga ikke at forglæmmes. Jeg kan ikke nægte at den første Uge gik det meget smaat, den anden bedre og den tredie godt. Jeg fik Ros af Mesteren og et Brev hjem til min Fader hvori han roste mig og sagde at jeg ved fortsat Øvelse vilde blive en god Fiolinspiller. Da var Karen berja. Da den næste Vinter var gaaen, begyndte jeg at spille i Selskaber og begyndte at tjene Penge med Fiolin, og da gik det af sig selv. Aaret derefter spilte jeg i det første Brylup paa Refsdalen. Det varede i 4 Dage og var en haard Dyst for en Dreng paa 13 Aar. Samme Aar om Høsten spilte jeg i Bryllup paa Bratø. I de Aar jeg brugte Fiolinen, spilte jeg i 106 Bryluper og tjente i disse tilsammen 441 Spd. og 10 Ort. I samme Tid spilte jeg i 124 (?) Danser, Gjæstebud m.m. og derved tjent tilsammen 224 Spd. 1 Skilling og 7 Ort, totalt 665 Spd. 1 Sk. og 17 Ort. Denne Bifortjeneste drev jeg paa i Aarene fra 1826 til 1854, altsaa i en Tid af 28 Aar. Altsaa var gjennemsnits Fortjenesten kun omtrent 24 Spd. aarlig, men jeg var ikke bedre vandt. Jeg havde som Skoleholder første Aar 10 Spd., hvilket jo forøgedes med et Par Daler om Aaret indtil Høidepunktet 20 Spd. Did skal du komme og ikke længer. Dette var min Løn for halve Aaret, fra 14de October til 14de April, og desuden Søndagsoverhøringer om Sommeren.

Nu vil vel ingen upartisk Læser finde det saa underligt at der hos en stakkers Spillemand i saa mange Selskaber havde Omgang med saa mange Piger, hvilke for en stor Deel aldeles ikke synes at finde Mishag i sin Spillemand, opstaa de Tanker hos ham - ja en af disse faar nu blive min Kone, men hvem av disse - ja det er Spørgsmaalet - det faar blive den - det faar blive den - og det får blive den, men ved nærmere Overveielse blev det dog ingen af dem.

Endelig traf jeg sammen med en af mine Skoleelever, som var hoppet over Barnealderen og blevet en voxen Pige. Og hende blev det da ogsaa. Hun frygtede ikke for at give sig sammen med sin fordums Lærer, og vi bleve virkelig forlovede. Besynderligt nok, uden at tenke paa, at jeg umulig kunde føde en Kone med den førnævnte Fortjeneste, hvilket nok undertiden faldt mig ind, tænkte jeg dog, det kommer vel, og i Haab herom vovede jeg at indtræde i Egteskab med min Forlovede den 27de Marts 1837.

Uden at agte paa det skjæbnesvangre 7-Tal, kan jeg dog erkjende at jeg aldrig har angret det skridt jeg gjorde, da Skjæbnen, og jeg siger vel ikke for meget om jeg siger, Herren beskikkede mig en ung Kone, som jeg med min Smule Erfaring og Menneske-Kundskab aldrig havde forstaaet at udkaare mig. Hun var ikke alene forstandig, taalmodig og kjærlig, men havde tillige den velsignelsesrige Dyd, at være nøisom med lidet.

Uden egentlig at lide Mangel, var vores økonomiske Forfatning i de første Aar aldeles ikke misundelsesværdige. Dog hørte jeg hende aldrig klage, ikke engang at ytre Atraa efter noget bedre, hvilket hun visste ville vække Mismot i min Stilling. Vi arbeidede begge og levede noksaa lykkelig i vore smaa Kaar.

Fortsettes i neste nummer.

"ARVEN" utgis av Sannidal Historielag
Redaksjonskomité:
Frithjof Thorbjørnsen, tlf. 03 99 02 86
Ragnar Grønåsen, tlf. 03 99 22 16
Oddvar Tobiassen tlf. 03 99 21 20

Kasserer: Liv Grønåsen tlf. 03 99 22 16
"Arven"s postgirokontonr.: 0813 5 34 77 29

Minneoppgave (del 3)

OM FOLK OG BUSTADER i Kurdøla-Lundereid-grenda

Av Olaf Øverland

Innledning:

I Arven nr. 33 begynte vi på denne serien om grenda som ligger øverst i Sannidal mot Drangedal. I nr. 33 omtalte Olaf Øverland Kurdøla, Strandkåsa og Moen. I nr 34 tok han for seg Haugen, Bråten, Plassen og Vintereid. I dette nr. 36 fortsetter han med Sandåker og Kurdøl skolekrets.

SANDÅKER

Det er litt vanskelig å finne ut hvor gammelt dette stedet er. Men jeg husker den gamle stuebygningen som kunne tyde på at det er en svært gammel boplass. Ifølge Sannidals-boka har det bodd en rekke folk her helt fram til 1950-årene. Mine foreldre bodde også her en kort stund like etter århundreskiftet, før de flyttet til Øverland. Sandåker var sikkert en sentral plass før i tiden for her var det dam over til Lundereid. Når så Dalsfossdammen ble bygget ble Lundereiddammem revet. Man kan ennå se restene av den ved liten vannstand.

Elling Sandåker og hustru Ingeborg bodde lenge her. Han var damvokter og fløtningsmann. Da Dalsfossdammen kom, flyttet han til Dalsfoss. Han døde i 1924.

Sandåker ble solgt til en Frants Petterson og hustru Mina. Han var opprinnelig svenske. De hadde ikke barn. Han drev da eiendommen som så mange andre på den tid. De hadde ku, gris og høns. Han solgte også skjellsand til folk som hadde høns, og det var det mange som hadde på den tid. Han tok 40 øre pr. bøtte kan jeg huske. Denne skjellsanden ligger i tykke lag under vanlig jord og sand like ved vannkanten. Det ligger sikkert i tonnevis med skjellsand der den dag i dag.

Frants var en artig kar på mange måter, han var en tettvoksen kar med barter og gikk alltid med tresko. Frants og Mina var svært nøysomme og greidde seg

Her ser vi et gammelt bilde av Lundereiddammen som ble revet da Dalsfossdammen ble bygget. Husene i bakgrunnen er husene på Sandåker.

godt. De hadde også et godt forhold til folk i nabolaget, og spesielt til de som bodde på Lundereid. Mina hadde dårlig helse, og var ofte syk og hun døde lenge før Frants. Jeg husker henne som et spesielt fint menneske. Frants var på mange måter en interessant og fargerik person, han var skarp i replikken, og sikkert en klok kar. Joelsen og Thorsen som også var domsbasuner, var mere som vanlige mennesker. Ftants var også leder for menigheten i alle år, og hadde sine bestemte meninger om religiøse spørsmål.

Jeg må ta med et par episoder fra den tiden. Thomas Nesland fra Farsjø drev som bygdeslakter i noen år. På den tiden hadde de jo gris i hvert hus. Han var også en fargerik person og en stor humorist, så han hadde litt moro av å diskutere religion med Frants, og fikk trekt ham skikkelig opp. Så var det en høst Thomas var der og slaktet gris. Da dette var unnagjort, ble det mat og kaffe inne i stuen. Da kom de opp i en heftig diskusjon om religion og ble ikke enige på noen vis. Tilslutt sa Thomas: "Ja, Frants, jeg tror vi kommer til Himmelen begge to jeg". Frants svarte da kontant: "Bare jeg, ikke du, ikke du"! Thomas fortalte at han også hadde diskutert litt med Joelsen og Thorsen, men disse var svært rimelige. Frants derimot var som å tømme erter or en sekk.

Så var det en gang først i 20-årene, det ble holdt auksjon over forskjellige redskap o. l. fra damanlegget. Dette hadde stått lagret i den gamle "sementbua" som står den dag i dag. Det møtte opp endel folk, og de gamle tingene ble sikkert solgt billig. Frants møtte også opp her. Han fant da et gammelt trillebår som han fikk lyst på. Han kom med dette og plasserte seg like foran lensmannen og sa følgende: "Dette har jeg tenkt å kjøpe. Jeg byr en krone". Lensmann Svang slo straks til under stor munterhet.

Like før krigen ble Sandåker overdratt til Olaf Birkås, som nylig hadde gått inn i menigheten, og bodde da her i noen år. Frants bodde her så lenge han levde. Han døde i 1940. Olaf Birkås bygde ny stuebygning og nytt uthus på den tiden. Han fikk aldri noen skikkelig levevei på Sandåker, og hadde aldri vært vant til jordbruk, og fikk det ikke til. Han solgte eiendommen til Arne Naas, og flyttet til Kragerø.

Den gamle bygningen på Sandåker ble revet og satt opp som hytte ved Vrangfoss. Denne bygningen skulle nok aldri vært revet, men blitt bevart. Huset hadde en spesiell stil med svalgang, og noen spesielle dører med fine beslag o. s. v. og dessuten var det spontak.

Det har ikke bodd folk fast her siden, men delvis blitt benyttet som feriested.

Sandåker er en gammel plass ved Toke. Dette huset er oppført av Olaf Birkås i 1940. Bildet er tatt på en regnværsdag høsten 1991 og derfor ikke så godt.

Både Sandåker, Haugen, Moen, Plassen og Vintereidet ligger nå øde, og gror igjen med skog. Og slik går disse gamle buplassene over i historien.

KURDØL SKOLEKRETS

Skolehuset ble bygget på Bråten i 1885. Før den tid var skolen i leid lokale på Kurdøla gård. Skolen ble nedlagt i 1932, og skolebarna overført til Farsjø og Holtane.

Dette skolehuset ble i alle år benyttet som forsamlingslokale for Kurdøl kvindeforening, som ble stiftet i 1897 av Tomine Kurdøl. Foreningen arbeidet for Santalmisjonen.

Foreningen hadde alltid basar St. Hans-dagen og en om høsten, i oktober. Det var særlig St. Hansbasaren som var årets begivenhet. Hit kom det da folk fra Merkebekk, Heldøla, Tokestranna, Dalsfoss og Farsjø, så det ble en stor forsamling. Folk rodde prammer for det meste, men det ble jo en del motorbåter etterhvert.

Basaren begynte klokken to og varte til sent på kvelden. Selve møtet ble holdt utendørs når været var fint. Inne i skolestua stod det et langt bord med gevinster, og her satt misjonskvinnene og skrev navn på de som tok nummer. Det var 10 øre pr. nummer. Pengene gikk til Santalmisjonen.

Matsalget var noe spesielt kan jeg huske. Det ble kjøpt inn store mengder med wienerbrød og boller fra Jon Sveinungsens bakeri i Kil. Det var som regel mange unger til stede her, så matpausen ble en stor opplevelse for oss. Et wienerbrød kostet vel rundt 5

øre og en bolle 3 øre. Kaffen kostet vel rundt 10 øre vil jeg tro. Ettersom årene gikk, kom også brus i handelen, så da ble det også brus å få kjøpt, og det ble svært populært. Brusflaskene var på den tid helt ulike de som er nå. Da hadde de patentkork, noe som forlengst er ute av bruk.

Disse basarene holdt på til rundt 1930-årene, men da ble det også lite folk igjen på disse buplassene. Tomine Plassen flyttet til Storøy, og Anders som bodde i skolehuset i mange år, flyttet til Rød i Kroken. De andre som var med i foreningen bodde i Dalsfoss eller omegnen der, så det ble slutt med basarene på Bråten. Men de sluttet ikke med St. Hans-basarene med en gang; de holdt på med basarene på forskjellige steder i Dalsfoss og på Farsjø bedehus i flere år. Men nå er det slutt.

Jeg må ta med navnene på de jeg hukser best fra disse basarene: Kari Ellefsen, Marie Bråtene, Gunhild Langmo, Asborg Hansen, Ellevine Odden, Thora Brendtøy, Gunhild Bråten, Gunda Bråten og min mor, Torine Øverland.

Kurdøl skole ble bygd i 1885 og nedlagt som skole i 1932. Huset er i dag feriested og eies av Roar Børter.

Det gamle skolehuset er idag feriested og eies av en marineoffiser fra Oslo som heter Roar Børter.

Fortsettelse neste nr.

Spørsmål om slekt i Sannidal

Sommeren 1991 fikk vi besøk av norsk-amerikanere som søkte etter slekt i Sannidal. Deres oldefar, Ole Arnesen, f. 14.6.1815, reiste til Amerika i 1845, og han hadde følgende søsken:

Torjus og Marte f. 1812,
Torjus f. 1817, Anne f. 1820, Marte f. 1822,
Thomas f. 1825 og Hans f. 1829.

Foreldrene var Arne Olsen og Aase Torjusdatter, og de bodde på Humlestadeidet. 12.7.1846 ble viet i Sannidal kirke: ungkar og arbeidsmann Christen Aslaksen, 24 år og født på Hødnebø, og pike Anne Arnesdatter, 24 år.

Hans fars navn var Aslak Jermundsen. Hennes fars navn var Arne Olsen.

Samme år flyttet Anne Arnesdatter til Søndeled, men 25.10.1856 innflyttet fra Søndeled: husmann Christen Aslaksen Øysang 33 år og Anne Arnesdatter 35 år, til Krogmyr, en plass under Leivann. De hadde med seg barna Anders f. 26.8.1846, Aase Matea f. 26.9. 1846, Andreas Martin f. 20.2.1851 og Inger Serine f. 25.2. 1854.

I 1864 døde husmann Christen Aslaksen, 39 år, på Krogmyr. Ved folketellingen 1865 bodde familien fremdeles på Krogmyr, og der var følgende personer:

Anne Arnesdatter, enke med jord, 47 år,
Anders Christensen, hennes sønn, 20 år,
Christen Christensen, hennes sønn, 2 år,
Inger S. Christensdatter, hennes datter, 12 år,
Georgine Christensdatter, hennes datter, 4 år.

I bygdeboka for Sannidal står det at enka døde og barna flyttet ut (s. 372), men hvor? Vi kan ikke finne mer om de andre. Det hadde vært fint om noen kunne hjelpe oss.

Reidun Heldal,
Sannidal Historielag.

Historielagets 50-årsjubileum

feires på samfunnshuset torsdag 1. oktober kl. 18.00.

Vi håper mange benytter anledningen til å melde seg på. Det vil bli servet en fin middag, og det skal fremføres både prolog og musikk av sannidøler. Kveldens festtale er det Carsten Hopstock som står for, og førstekonservatoren på Norsk Folkemuseum trenger neppe noen nærmere presentasjon etter atskillige foredrag i historielaget opp gjennom årene, seinest sist høst.

Selve jubileumsdagen var 20. august, men styret har kommet til at det passet best å feire begivenheten litt lenger ut på høsten. Vi regner med en både høytidelig, koselig og minnerik kveld for de påmeldte venner av Historielaget.

Når det gjelder lagets jubileumsberetning viser vi til "Arven" nr. 2/1982 og nr. 35 (2/1992).

Nye gaver til «Arven»!

Selv i sommertida kommer det gaver til bladet, og vi takker på det hjerteligste for disse som vi har mottatt siden midten av mai:

G.L.O., Stathelle 50,-. J.T., Sannidal 100,-. A.B.T., Helle 100,-. I.E., Kragerø 75,-. T.D., Sannidal 100,- I.A., Kr.sand S 60,-. M.B.H.B., Sannidal 100,-. M.V., Oslo 100,-. T. J., Vikersund 100,-, H.L.Ø., Sunde Bru 100,-. E. S. , Gjøvik 50,-. E. A., Kongshavn 100,- E,A., Kragerø 100,-. T. H., Sannidal 100,-. V. G., Husøysund 50,-. R. L., Sandefjord 100,-. H.H., Oslo 200,-

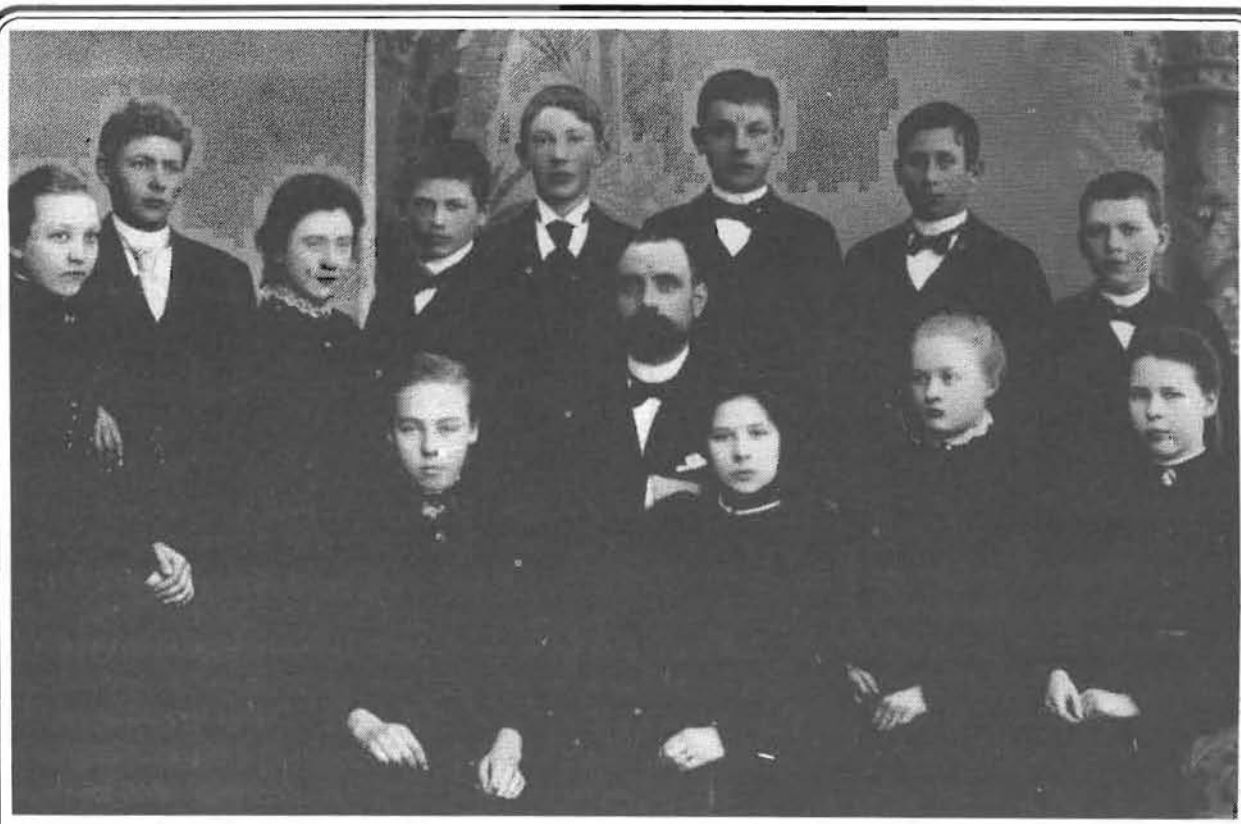

Gamle bilder *er bestandig interessant stoff, og denne gangen trykker vi to som vi har fått låne av Hans Jørgen Rinde. Som så ofte når vi kommer over gamle bilder, mangler vi navn på mange av personene som er med. På det øverste bildet er hun som sitter som nr. 2 fra høyre Ragna Jarandsen, f. Rinde. På bildet under er nr. 2 fra venstre i 2. rekke Knut Rinde. Er det noen av leserne som kan skaffe oss flere opplysninger om bildene?*

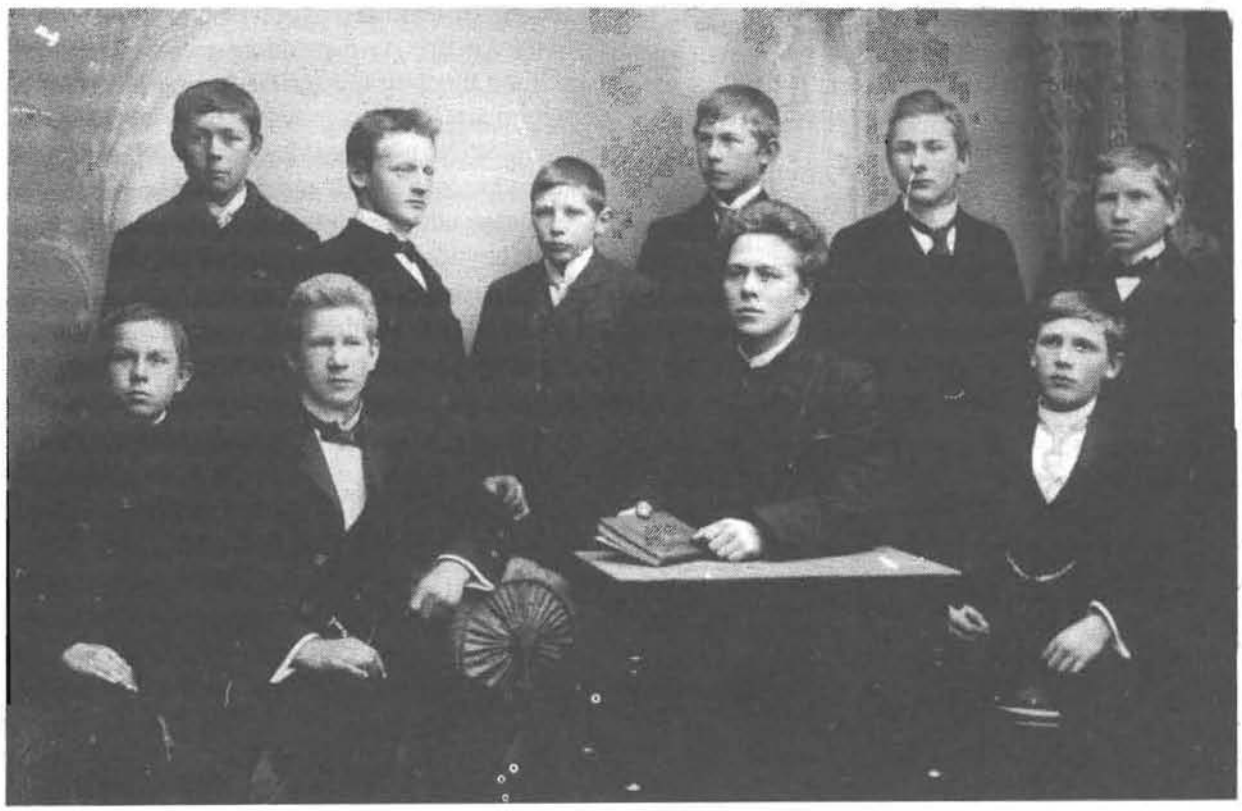

Sats og trykk: Kragerø Aksidenstrykkeri A.s